

Від ідеї до місії: метаморфози розуміння дискурсу сучасного університету

Сергій Курбатов,

завідувач відділу лідерства та
інституційного розвитку вищої освіти

ІВО НАПН України

E-mail: sergiy.kurbatov@gmail.com

Біл Рідінгс (1997) “ Університет в руїнах ”

“ Університет зараз перетворюються на принципово іншу інституцію, аніж це було раніше. Він більше не пов'язаний з національною державою, як основний виробник, захисник та розповсюджувач ідеї національної культури. Процеси економічної глобалізації принесли відносний занепад національної держави як головного джерела капіталу у світі. Внаслідок цього, університет перетворюється на транснаціональну бюрократичну корпорацію, яка або пов'язана з транснаціональними управлінськими утвореннями, на кшталт Європейського союзу, або ж функціонує незалежно за аналогією з транснаціональними корпораціями ”

Університет: від ідеї до місії

- **Ідея університету** як певний дедуктивний та нормативний конструкт якій формує теоретичний дискурс університету із відповідною класичною моделлю (*Вільгельм фон Гумбольдт, Джон Генрі Ньюмен, Ярослав Пелікан та інші*);
- **Місія університету** як певний індуктивний конструкт, який акумулює кращі освітні практики та у концентрованому вигляді виражає основний зміст, форми та напрямки університетської діяльності (*Філіп Альтбах, Джон Скотт, Джаміль Салми*)

Темпоральне та просторове перехрестя у розумінні місії сучасного університету

- **Темпоральне перехрестя:**

навчання - дослідження;

- **Просторове перехрестя:**

націоналізація - інтернаціоналізація

Характерні риси глобалізації в освітній сфері

- 1) запровадження лінії на посилення підзвітності, прозорості та ефективності в умовах, коли на зміну «держави добробуту» приходять «держава аудитор»;
- 2) приватизація, зменшення державних витрат на освіту та зростання значення інших джерел;
- 3) інкорпорування ринкових принципів в навчальний процес та організацію наукової роботи, що знайшло теоретичне оформлення в концепції академічного капіталізму;
- 4) курс на створення всеохоплюючої системи оцінювання результатів навчання та розробка відповідних стандартів на національному, регіональному та світовому рівнях

Віктор Андрущенко та Володимир Савельєв (2010)

Challenges of Globalization and Neoliberal Reforms (*James Mittelman, 2016*)

1. Broader scope for internationalization of the university;
2. More utilitarian approach to research;
3. Greater professionalization of degree programs;
4. An emphasis on science and technology

*Університет світового класу як
оптимальне втілення місії
сучасного ВНЗ*

Everyone wants a world-class university. No country feels it can do without one. The problem is that no one knows what a world-class university is, and no one has figured out how to get one.

Philip Altbach, 2004

In the 2000s, the language of Wall Street concerning performance measures and impact factors, as well as the provenance of university rankings, evident in national commercial publications such as *U.S. News and world report* gone global. The American model is inscribed in the narrative of a “world-class university”. This discourse is used for the diffusion of the standards of US elite universities

James Mittelman, 2016

Рісто Рінне та Дженні Койвула (2005) про нові форми університетської діяльності

- 1) інноваційний університет;
- 2) «сервісний університет» («service university»), орієнтований на задоволення потреб покупців;
- 3) мак-університет, принципами якого є ефективність, розрахованість, передбачуваність та контроль;
- 4) корпоративний університет, орієнтований на прибуток та масове поширення «академічних продуктів»;
- 5) підприємницький університет, який акумулює підприємницьку діяльність, структури та ставлення в рамках конкретного університету

Академічна емансипація від минулого: дослідницький університет

Характерні риси дослідницького університету XXI сторіччя:

- 1) *положення на верхівці певною академічної ієрархії з відповідною підтримкою;*
- 2) переважно державний (за виключенням США та Японії) характер підтримки;
- 3) *відсутність конкуренції з боку не університетських дослідницьких установ;*
- 4) адекватне фінансове забезпечення дослідницької діяльності;
- 5) *стабільність бюджету;*
- 6) висока вартість навчання та продуктів дослідницької діяльності на ринку;
- 7) *адекватна матеріальна база.*

Філіп Альтбах (2011)

Академічна емансипація від національного: корпоративний та підприємницький університети

Модель підприємницького університету, сутність якої полягає в імплементації принципів існування бізнесового середовища до академічної сфери.

Модель корпоративного університету, яка, навпаки, намагається запозичити форми, принципи існування та структури побудови інституцій вищої освіти в бізнесове середовище.

ВИСНОВКИ

- Сучасний університет як соціальна інституція переживає драматичні трансформації, сутність яких на теоретичному рівні втілена в переході від “ ідеї ”, як закритого та дедуктивного конструкту, до “ місії ” як конструкту відкритого та індуктивного.
- В ХХІ сторіччі можна ідентифікувати часову та просторову асиметрію у розумінні місії сучасного університету, яка відображена в виникненні нових форм університетської діяльності.
- В якості типового прикладу емансипації від минулого можна розглядати дослідницький університет, а в якості типових форм емансипації від національного – корпоративний та підприємницький університети.